

Nr 724

Av herrar **Adolfsson** och **Werner**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95, angående vissa utbildningsfrågor inom teaterns, filmens, televisionens och radions områden.

(Lika lydande med motion nr 894 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 95 föreslås riksdagen godkänna departementschefens förordade riktlinjer beträffande vissa utbildningsfrågor inom bl. a. scenkonstens område. I anslutning till propositionens förslag att till en organisationskommitté hänskjuta vissa frågor rörande verksamhetens närmare utformning vill vi anföra några synpunkter med hemställan att utskottet måtte beakta dessa vid propositionens behandling.

Vad först beträffar frågan om upprättandet av ett särskilt institut »för utbildning av vissa grupper inom teaterns, filmens, televisionens och radions områden» har vi i princip ingen avvikande mening och kan med vissa detaljreservationer godta att verksamheten institutionellt sammanhålles. Vidare finner vi tillfredsställande att institutet avses etablera visst samarbete med de statliga scenskolorna.

I detta sammanhang har de sakkunniga betonat, att i undervisningen bör de praktiska övningarna i produktion spela en central roll. Det synes oss emellertid att utredningsmännen inte lagt tillräcklig vikt vid formerna för utbildning av regissörer.

Enligt vår åsikt måste riktmärket för utbildningen av dessa vara, att de på ett tidigt stadium ges möjlighet att samarbeta med skådespelarna eller skådespelareleverna. Den grundläggande delen av regissörsutbildningen borde därför hysas inom samma väggar som skådespelarutbildningen. Vi anser därför att det tilltänkta institutets samarbete med de statliga scenskolorna borde såvitt gäller regissörerna leda till att dessa skolor snarast kompletteras med en linje för grundutbildning av regissörer. Efter en viss tids grundutbildning borde en specialisering ske. De regissörsämnen som är intresserade av filmen kunde då ges möjligheter till en påbyggnad inom institutets ram, medan de som är inriktade på och visat fallenhet för regissörsarbete vid televisionen och radion beredes tillgång till kompletteringar i dessa medias uttrycksmöjligheter.

Vår uttalade önskan om regissörselevernas samarbete med skådespelarna under utbildningstiden anknytes till behovet av en humanistiskt inriktad regissörskonst, vars strävan bland annat är att hjälpa skådespelaren att »förlösa» rollen. Den regissörstyp som påtvingar skådespelaren sin uppfattning och strävar att förvandla skådespelaren till en marionett i regissörens hand kan inte verka befruktande på dessa konstarters allsidiga utveckling. Med dessa synpunkter som grund vill vi förordade ett övervägande av de former för grundutbildningen och av den »specialiserade» utbildningen som vi här antytt.

Den i propositionen flyktigt berörda frågan om *scendekoratörerna* synes oss lämna mycket övrigt att önska beträffande verklighetsredovisning. Det heter att uppskattningsvis 20 dekoratörer nu är verksamma inom teatern, »vartill kommer ett 40-tal, som mer tillfälligt anlitas för iscensättningen».

Till utredningsmännens uppgifter beträffande antalet verksamma dekoratörer vill vi foga den anmärkningen, att det i vissa fall är fråga om s. k. fria konstnärer, med vilka regissörer vill samarbeta vid en speciell iscensättning. I jämförelse med mellankrigstiden har under efterkrigstiden allt flera teatrar också i större utsträckning anlitat dessa fria konstnärer att svara för dekoren. I andra fall är det fråga om fria konstnärer som getts någon enstaka arbetsuppgift i väntan på att få önsknigen om fast arbete som dekoratör uppfylld. I en del fall har vid konstfackskolan färdigutbildade dekoratörer av ekonomiska skäl inte kunnat avvakta fast arbete som scendekoratör utan tvingats välja en annan bana. Särskilt med tanke på sistnämnda förhållande måste sägas, att här har ett anmärkningsvärt slöseri med begåvningar och penninginsatser förekommit — orsakat av att man från teaterns, filmens och televisionens sida inte i god tid uppskattat det kommande behovet på de olika avsnitten och snabbt specialutbildat för de skönjbara behoven.

Gemensamt för alla dekoratörer bör enligt vår uppfattning vara en solid konstnärlig utbildning. Det kan ifrågasättas om en sådan blir möjlig utan i yart fall intimt samarbete med konstfackskolan och konsthögskolan.

I fråga om förslaget till yrkesskoleanknuten *scenisk grundutbildning* önskar departementschefen inte nu ta ståndpunkt utan avvakta utredningarna beträffande eventuell omdaning av yrkesskolans struktur. Fastän denna fråga således inte står inför ett nära avgörande önskar vi framhålla vissa synpunkter i ämnet. Dels kan vi i likhet med Teater- och orkesterrådet ifrågasätta om inte folkhögskolorna och den frivilliga folkbildningen skulle kunna medverka i detta sammanhang (såsom för övrigt redan sker vid Marieborgs folkhögskola). Framför allt vill vi peka på barn- och ungdomsteaterverksamhetens betydelse också med avseende på scenisk grundutbildning samt förordade ett betydande statligt stöd åt denna teaterverksamhet.

Några av landets städer driver sådana barn- och ungdomsteatrar. Här kan

erinras att Stockholms stad har en barn- och ungdomsteater som nu är tjugo år gammal samt att många av dess tidigare medlemmar nu är yrkes-skådespelare och dansörer, medan andra är verksamma som tekniker vid Sveriges Radio. I Stockholm finns f. n. nio barn- och ungdomsteatrar med ca 3 500 barn och ungdomar från sju till tjugo år verksamma. Flera av dessa teatrar har en god teknisk utrustning. I Göteborg verkar sedan någon tid en liknande teater, och ytterligare fem planeras. Genom kommunala initiativ har teaterverksamhet av denna art upprättats också i Malmö, Jönköping, Örebro och Karlskoga. Erfarenheterna av verksamheten bedömes så goda att utvidgning överväges. Självfallet bör man kunna räkna med sådan kommunal aktivitet också på andra håll, särskilt om ett gott statligt stöd ställs i utsikt.

Vi vill resa frågan om statligt stöd till en scenisk grundutbildning anknyten till dessa kommunala teatrar. I sammanhanget kan erinras, att ett samarbete redan etablerats i Göteborg mellan barn- och ungdomsteatern och den statliga scenskolan i staden. Barn- och ungdomsteaterns främsta uppgift är självfallet estetisk fostran och strävan att skola fram morgondagens teaterpublik. Men ur detta omfattande medlemsunderlag bör det inte vara svårt att finna begåvningar som också kan bli morgondagens kulturarbetare. Att förlägga lämplig del av den sceniska grundutbildningen till sådana barn- och ungdomsteatrar skulle dessutom verka stimulerande på dessa samt ge de blivande skådespelarna, dekoratörerna och regissörerna möjligheter till pedagogiskt arbete.

Vad slutligen gäller propositionens förslag beträffande den *musikdramatiska utbildningen* har vi ingen invändning mot de organisatoriska former som föreslås, d. v. s. att en musikdramatisk linje anordnas vid scenskolan i Stockholm samt att de försöksvis anordnade musikdramatiska linjerna vid de statliga scenskolorna i Göteborg och Malmö permanentas. Detta innebär för Stockholms del en anpassning till de positiva erfarenheter som vunnits i Malmö och Göteborg och i viss omfattning till förhållandena i länder med hög scenartistisk kultur inom den musikaliska teatern. En förläggning av operaklassen från musikhögskolan i Stockholm till en utbyggd statens scenskola med väsentligt större resurser är en godtagbar interimslösning. Operaeleverna bör få sin solosångundervisning och annan musikalisk grundutbildning vid musikhögskolan för att sedan komplettera den musikdramatiska utbildningen vid statens scenskola.

Med stöd av nu sagda hemställas,

att utskottet vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 95/1966 måtte beakta vad ovan anförts.

Stockholm den 26 april 1966

Gunnar Adolfsson (k)

Lars Werner (k)